

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 04 •มกราคม• 2014 เวลา 19:25 น. • -

อุโบสถวัดเมือง

ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองล่อง ตอนที่ ๑๖ พากษ์ตำนานของเมืองนครลำปาง ๑๐ เรื่อง ที่เกี่ยวเนื่องกับเมืองล่อง (ต่อ)

๗. ตำนานม่อนพญาแช่ ตำนานม่อนพญาแช่เริ่มกล่าวนำโดยกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมาที่นี่ ซึ่งเรียกว่าม่อนพญาแช่ พบกับฤาษี ๕ องค์พระพุทธเจ้าก็เทศนาให้ฟัง และประทานเทศาธาตุให้ ฤาษีจึงก่อพระธาตุบนปราสาทบรรจุเทศาธาตุที่พระอินทร์เนรมิตให้จมอยู่พื้นดิน

หลังนั้นก็ได้ตรัสพุทธทำนายว่าจะมีพญามหันตามาสั่งสร้างพระธาตุที่นี่อีก

แล้วก็เทศนาโปรดอีกและประทับรอยพระพุทธบาทไว้ให้สักการะในตอนนี้มีเนื้อหาความคล้ายคลึงกับตำนานเมืองลคร(ตำนานศรีลอมเมืองนคร)

แต่ตำนานม่อนพญาแช่มีการขยายความพรรณนามากและมีบาสิมากกว่าตำนานเมืองลคร สันนิษฐานว่าตำนานเมืองลครหยิบยืมเนื้อหาความจากตำนานม่อนพญาแช่ อีกทั้งตอนกล่าวนำของตำนานเมืองลครก็กล่าวถึงม่อนพญาแช่อีกด้วย

ตอนต่อจากนี้ตั้งแต่พระอินทร์เนรมิตเป็นไก่เผือกมีเนื้อความเดียวกันกับตำนานเมืองลครคลาดเคลื่อนบ้างเล็กน้อยในตอนแรก

ที่มีการเพิ่มขยายความหรือสลับเนื้อความก่อนหลัง ส่วนตั้งแต่พุทธทำนายเป็นต้นไปเป็นเนื้อความเดียวกัน อาจคลาดเคลื่อนจากการคัดลอกบ้างเท่านั้น

และตำนานม่อนพญาแช่ก็ได้กล่าวเพิ่มในเรื่องของอานิสสถวายพระธรรมในช่วงท้ายสุด

๘. ตำนานวัดกู่คำ เมืองนครลำปาง ตำนานวัดกู่คำเป็นตำนานที่มีโครงเรื่องที่คล้ายกับตำนานในแถบนี้ แต่ก็นำมาแต่งจนมีเนื้อความที่ดูเป็นเฉพาะของเรื่องวัดกู่คำ ตำนานเริ่มกล่าวมาถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดพญาเมืองที่ขจรภูธร ซึ่งพญาเจ้าเมืองได้พาบริวารออกมาสักตวงจนได้พบกับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็เทศนาปรมัตถธรรมโปรดพญาเจ้าเมืองพร้อมเหล่าบริวาร และกล่าวถึงอานิสสของการทำนุบำรุงและมาบำเพ็ญภาวนาในสถานที่แห่งนี้ ต่อมาพญาเจ้าเมืองได้ขอพระธาตุพระพุทธเจ้าก็ทรงประทานโลหิตธาตุให้ แล้วทรงตรัสพุทธทำนายว่าชื่อสถานที่แห่งนี้จะเปลี่ยนเป็น ๓ ประการ คือแรกจะเรียกว่า “กู่คำ” ต่อมา ๓๐๐ ปีเรียกว่า “กู่แดง” และอีก ๔๐๐ ร้อยปีเรียกว่า “กู่ขาว” เรื่องชื่อของวัดนี้หากพิจารณาจากเวลาที่ตำนานกล่าวไว้

เห็นว่าเดิมเริ่มสร้างคงได้ปิดทองหรือหุ้มแผ่นทองจังโกจึงเรียกว่า “กู่คำ” แต่เวลาผ่านไปมาถึง ๓๐๐

ร้อยปีแผ่นทองที่หุ้มก็หลุดลอกจึงเห็นแต่อิฐที่มีสีแดงอยู่ข้างในจึงเรียกว่า “กู่แดง” และเมื่อกาลเวลาผ่านไปอีก ๔๐๐

ปีอิฐสีแดงก็ถูกภาวะธรรมชาติทำให้สีจางเป็นสีขาวจึงเรียกว่า “กู่ขาว”

จากนั้นกล่าวถึงพระอนุรุธจะนำพระบรมสารีริกธาตุมาไว้ที่แห่งนี้ และกาลต่อมาพญา อโศกธรรมราชก็จะมาสร้างพระธาตุและเรียกว่าชื่อกู่คำ

จนถึงสมัยของพระนางจามเทวีก็มาสร้างพระธาตุให้สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างวิหาร พุทธรูป อุโบสถ และซุ้มประตูโขง

สังเกตว่าตำนานได้เน้นให้เห็นความรุ่งเรืองของวัดเริ่มตั้งแต่สมัยที่พระนางจามเทวีเป็นผู้อุปถัมภ์ และเป็นการย้ำถึงความเก่าแก่และความสำคัญของสถานที่

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 04 •มกราคม• 2014 เวลา 19:25 น. • -

หลังจากนี้ตำนานก็จะกล่าวถึงการเสื่อมโทรมจนเป็นวัดร้างแล้วก็จะผู้มีบุญบารมีรักษาให้รุ่งเรืองอีกครั้ง โดยอธิบายตามรูปแบบของกฎไตรลักษณ์

๙. ตำนานเมืองเถิน ตำนานเมืองเถินเป็นตำนานเน้นอธิบายที่มาของพระธาตุ พระพุทธรูป และชื่อสถานที่ต่างๆ ภายในเมืองเถินและเขตใกล้เคียง มากกว่าที่เป็นข้อมูลหลักฐานแสดงให้เห็นพัฒนาการในทางประวัติศาสตร์ของเมืองเถินโดยตรง ตำนานเริ่มกล่าวนำถึงพระพุทธเจ้าทรงเสวยชาติเป็นพญาวัว แล้วก็เล่าเรื่องต่างๆ ของพญาวัวจนถึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เมื่อตรัสรู้แล้วก็เสด็จขึ้นมาตามสถานที่ต่างๆ และกลายเป็นที่มาของชื่อบ้านนามเมืองสืบมาจนถึงปัจจุบัน คือ ตำนานเริ่มกล่าวตั้งแต่ ลาวรัม(หล่มสัก) ลับแล ท่าอิศ ท่าเสา และทุ่งยั้ง ส่วนพระอนันท์ก็ไปเทศนาธรรมให้กับชาวโยธยาและชาวโยธยาก็ตามขึ้นมา ที่น่าสังเกตคือตำนานเมืองเถินเป็นตำนานที่กล่าวเชื่อมโยงถึงหัวเมืองที่อยู่ทางใต้ลงไปความสัมพันธ์อันดีทางศาสนา แต่ไม่ปรากฏในตำนานอื่นๆ อีก ๙ เรื่องของเมืองลำปางที่อยู่ตอนเหนือเมืองเถินขึ้นไป ทั้งนี้สันนิษฐานว่าเขตแดนของเมืองเถินติดต่อกับหัวเมืองทางใต้ที่อยู่ในเขตอิทธิพลของอาณาจักรอยุธยา ดังนั้นจึงปรากฏความสัมพันธ์ในตำนาน เหมือนตำนานพระธาตุแหลมโล่ เมืองทองที่อยู่ติดกันกับเมืองเถิน ก็กล่าวถึงเมืองละโว้ เมืองศรีสัชนาลัย และเมืองทุ่งยั้งเช่นเดียวกัน

ต่อจากนั้นตำนานได้กล่าวถึงการเทศนาโปรดยักษ์ที่เผ่าขุมทอง ขุมเงิน และขุมแก้วที่เมืองเถิน ทรงประทานเภสัชธาตุและตรัสพุทธทำนายถึงที่มาของชื่อเมืองเถิน บ้านอุ้มลอง ในตอนนี้ตำนานกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากต่อการปกครอง เพราะชี้ให้เห็นว่านอกจากผู้ปกครองจะมีความฉลาดและความสามารถแล้วก็ต้องมีคุณธรรมด้วย โดยตำนานแสดงผ่านพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ตกเตือน จึงเป็นที่มาของชื่อ “เมืองสังฆะเติน” (พระสงฆ์ตกเตือน) หลังจากนั้นก็กล่าวถึงที่มาของพระธาตุม่อนจวนอน โดยยกอดีตชาติของพระพุทธเจ้าตอนเสวยชาติเป็นพญาวัว(จัว)มาแสดง ต่อมาตำนานก็กล่าวถึงประทับรอยพระพุทธบาทตอยน้อย แล้วกล่าวที่มาจากชื่อแม่พลึง ทรงประทับพระพุทธบาทให้ไว้ แล้วก็จบตำนานด้วยการกล่าวสั่งสอนให้บารุงรักษาพระธาตุ พระพุทธรูป อันอยู่ในเมืองสังฆะเติน(เถิน)

ตำนานเมืองเถินนี้มีลักษณะที่ให้ความสำคัญกับชาวโยธยา เห็นได้จากตอนพระพุทธเจ้าทรงประทานเภสัชธาตุให้ยักษ์ พระพุทธเจ้าก็ตรัสให้ชาวโยธยาหาที่ใส่เภสัชธาตุ หรือตอนจะประทับพุทธรูปชาวโยธยาก็เป็นผู้ขอ จึงเห็นว่าตำนานคงให้ยักษ์เป็นตัวแทนของคนพื้นถิ่นที่ยังไม่ได้รับพุทธศาสนา แต่ชาวโยธยาเป็นผู้ที่ได้รับพุทธศาสนาแล้วจึงทราบข้อปฏิบัติทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่นำพาความเจริญคือพุทธศาสนามาให้ดังที่ปรากฏในตำนานเมืองเถิน

๑๐. ตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาว ตำนานม่อนทรายนอนเป็นตำนานที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด ว่ารับจารีตและรูปแบบการเขียนมาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก เพราะวางแกนเรื่องเริ่มต้นโดยกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นเนื้อทรายแล้วหนีนายพรานไปในที่ต่างๆ แล้วก็กลายเป็นชื่อสถานที่และบ้านเมือง ช่วงหลังก็เปลี่ยนมากล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าเป็นที่มาของชื่อสถานที่ต่างๆ อีกครั้ง

ตำนานเริ่มกล่าวนำว่าพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นทรายคำ แล้วถูกนายพรานไล่ และระหว่างรายทางที่ทรายคำวิ่งหนีก็กลายเป็นที่มาชื่อต่างๆ ตามลำดับคือ ห้วยคะแนง แม่มาบ แม่เมียงหรือแม่เหมียง บวกทรายนอน เมืองตีบ ดอยทรายเหงา จนแจ้ โดยตำนานอธิบายถึงที่มาประกอบไว้ ต่อมาก็ติดตามกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงที่แห่งนี้แล้วแสดงเทศนา และกล่าวถึงที่มาของชื่อเมืองงาว และประทานเภสัชธาตุ ในตอนนี้ตำนานได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อท้องถิ่นไว้อย่างมาก เช่นกล่าวถึงที่มาของชื่อเมืองงาว(งาว) มาจากที่ชาวบ้านไม่รู้จักพระพุทธเจ้าคิดว่าเป็นยักษ์เป็นเสือเมือง จึงจะเอาเปิดไก่ไปชนหัว หรือกล่าวถึงทำการสร้างหรือให้ทานในสถานที่นี้ก็ให้บูชาเทวบุตรที่ต้นมะม่วงก่อนเพื่อเป็นการบอกกล่าว ดังที่ตำนานกล่าวไว้คือ

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 04 •มกราคม• 2014 เวลา 19:25 น. • -

“...บุคคลผู้ได้จักสร้างแปลงคืดจักทานใหญ่ก็ดี ที่อุบุชาเทวบุตรตนรักสาไม้ม่วง ด้วยเครื่องข้อเหลืองแปด ข้อซ็ยว ๘ ดอก เทียน เข้าต้มเข้าหมม กลัวย อ้อย ของหวานทั้งหลายต่างๆ นานาเพอะ...”

แต่ที่น่าสังเกตคือผู้แต่งตำนานนั้นน่าจะเป็นพระสงฆ์ เพราะมีอคติกับการเซ่นผีปู่เจ้าเลื้อเมืองของชาวบ้านที่ยังยึดถืออยู่และก็จบตำนานพระธาตุเจ้าม่อนทรายนอน พร้อมทั้งบอกที่มาของตำนานว่าได้มาจากถ้ำพุม(ถ้ำปุม)เมืองเชียงแสน แต่ตำนานได้อีกตำนานหนึ่งมาต่อไว้คือพระบาทปูหลาน ซึ่งการดำเนินเรื่องก็คล้ายกับตำนานม่อนทรายนอน คือกล่าวนำถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้าในที่แห่งนี้แล้วมาพบปู่หลาน กล่าวอธิบายลากความถึงที่มาของการประทับรอยพระพุทธรบาท และที่มาของชื่อสถานที่ต่างๆ เช่นวังแดง ที่ภายหลังเป็นวังเรียง แม่น้ำใบ้น้ำขาว ภายหลังเป็นน้ำาว วังเลี้ยงวังแดงภายหลังกลายเป็นวังเลง เป็นต้น ตอนท้ายก็กล่าวจบตำนานตามรูปแบบตำนานพระเจ้าเลียบโลกว่า

“...พระพุทธเจ้าท่านายฉนั้นแล้ว ก็สระเด็จไปเลียบเมือง ไปด้วยหวนวันตกก็มีวันนั้นแล...” ตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาวนี้เป็นตำนานที่เชื่อมโยงกับตำนานพระธาตุองค์อื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยดำเนินตามโครงเรื่องเดียวกันเพียงแค่แทรกเรื่องของตำนานอื่นๆ ต่อเติมเข้าไปอีก ดั้งเห็นได้จากตำนานพระธาตุปูแจ ตำนานได้ดำเนินเรื่องต่อจากทรายคำวังมาถึงจนแจ้ ก็วังต่อไปจนถึงแม่ยังห่อ แม่คำมี แม่ตึกหรือแม่ตึก แม่ถาง จนสุดท้ายมาตายที่ดอนน้อยเพื่อเชื่อมให้มาถึงสถานที่ที่จะกล่าวถึง แล้วกลับเข้ามาตำนานม่อนทรายนอนจนจบก็กลับเข้ามาต่อด้วยกล่าวถึงที่มาของพระธาตุปูแจ ส่วนตำนานพระธาตุหนองจันทร์ก็เช่นเดียวกันโดยแทรกเรื่องต่อจากเมืองตึบ เพราะว่าที่ตั้งของพระธาตุหนองจันทร์อยู่ก่อนจะถึงพระธาตุปูแจ ตำนานกล่าวว่าทรายคำมาถึงที่ตึมน้ำในหนองน้ำที่เทวดาเอาแก่นจันทร์มาฝนใสให้ จึงเรียกว่าหนองจันทร์(หนองจันทร์) แล้วจึงดำเนินเรื่องต่อไปแม่ตึก แม่ถาง แล้วก็ต่อด้วยที่มาของพระธาตุหนองจันทร์ ดังนั้นตำนานกลุ่มนี้จึงใช้โครงเรื่องเดียวกัน คือยกเรื่องตำนานม่อนทรายนอนมาตั้งแต่ต้นจนจบโดยแทรกให้ทรายคำหนีมาถึงพื้นที่ที่ตำนานนั้นจะกล่าวถึง เมื่อจบก็ต่อด้วยอธิบายถึงที่มาของพระธาตุหรือพระพุทธรบาทอื่นๆ หากพิจารณาแล้วตำนานที่กำลังวิพากษ์เรื่องตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาวนี้ ก็คือเรื่องกล่าวนำก่อนจะมาสู่ตำนานพระพุทธรบาทปูหลานนั่นเอง

ร้อยเรียงร้อยเรื่องเมืองลอง ตอนที่ ๑๗ วิพากษ์ตำนานของเมืองนครลำปาง ๑๐ เรื่อง ที่เกี่ยวเนื่องกับเมืองลอง (ต่อ)

สรุป ตำนานฝ่ายวัดของเมืองลำปางทั้ง ๑๐ เรื่องนี้ ถึงแม้ว่าบางตำนานจะมีชื่อเป็นตำนานเมืองเช่น ตำนานเมืองละคร ตำนานเมืองเลน แต่เนื้อหาของตำนานก็กล่าวถึงเรื่องราวของศาสนามากกว่าที่จะมีเนื้อหาหลักกล่าวถึงบ้านเมือง กลุ่มตำนานของลำปางมีลักษณะเป็นตำนานโทนคือมีผู้เดียว ตำนานลำปางที่สามารถให้ประวัติความเป็นมาของบ้านเมืองในด้านประวัติศาสตร์คือ ตำนานพระธาตุลำปางหลวง ตำนานพระธาตุจุมพิต(จอมปิง) และตำนานพระธาตุเสด็จ นอกนั้นเป็นตำนานที่เน้นอธิบายการประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ การประทับรอยพระพุทธรบาท หรืออธิบายที่มาของชื่อสถานที่ต่างๆ โดยกล่าวย้อนถึงเรื่องราวของอดีตอันไกลเพียงอย่างเดียว ตำนานมีลักษณะลากเนื้อความให้ยาวเชื่อมกับสถานที่หรือชื่อสถานที่ต่างๆ ที่ปรากฏในปัจจุบัน และส่วนใหญ่ตำนานก็มิได้ระบุปีศักราชไว้ ส่วนตำนานที่ระบุไว้คือตำนานพระธาตุลำปางหลวง และตำนานพระธาตุจุมพิต แต่ปีศักราชก็มีความคลาดเคลื่อน ที่สามารถนำมาอ้างอิงได้ก็มีเพียงตำนานพระธาตุลำปางหลวง ในตอนที่กล่าวถึงการทำบุญของเจ้าหมื่นคำเพชรและเจ้าเมืองหาญสิทธิ์ เพราะว่าตำนานได้คัดลอกเนื้อความมาจากจารึกที่สามารถตรวจสอบกันได้ นอกจากนี้ก็มีเรื่องราวบ้านเมืองแทรกอยู่บ้างในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์พระธาตุลำปางหลวง

ตำนานทั้ง ๓ เรื่องนี้ ถึงแม้ว่านำมาใช้ได้ในงานทางประวัติศาสตร์แต่ก็มีความจำกัดในตัวเอง คือตำนานมีเนื้อความที่กล่าวเป็นตอนๆ มาต่อกัน จึงทำให้ไม่สามารถเห็นพัฒนาการของบ้านเมือง ส่วนตำนานอีก ๗ เรื่องก็มีลักษณะลากเนื้อความแบบนิทานหรือเรื่องเล่าท้องถิ่นอยู่มาก

จากการวิพากษ์ตำนานฝ่ายวัดของลำปางทั้ง ๑๐ เรื่อง สามารถจัดแบ่งกลุ่มของตำนานตามโครงเรื่องที่เขียนได้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องพระนางจามเทวีประกอบด้วย

ตำนานพระธาตุลำปางหลวง

ตำนานพระธาตุเสด็จ

ตำนานพระธาตุจุมพิต (พระธาตุจอมปิง)

ตำนานวัดกู่คำ เมืองนครลำปาง

ตำนานกลุ่มนี้จะสังเกตว่าอยู่บริเวณตอนกลางของลำปางเป็นส่วนใหญ่ คืออำเภอเกาะคา อีกทั้งพบตำนานที่กล่าวถึงพระนางจามเทวีในพื้นที่ใกล้เคียง คือตำนานพระธาตุศรีดอนคำ(ห้วยอ้อ) ตำนานจะเชื่อมโยงถึงพระนางจามเทวีว่าเป็นผู้สร้างหรืออุปถัมภ์สถานที่แห่งนี้ เพื่อยืนยันถึงความเก่าแก่ของสถานที่ และแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของทริภุชชัยที่แสดงผ่านทางตำนาน

๒. กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากเชียงแสน ประกอบด้วย

ตำนานพระแก้วดอนเต้า

ตำนานเมืองละคร(ศรีลอมเมืองนคร)

ตำนานม่อนพญาแช่

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 04 •มกราคม• 2014 เวลา 19:25 น.• -

ตำนานพระธาตุปางม่วง

ตำนานกลุ่มนี้จะอยู่บริเวณตอนกลางของลำปาง คืออำเภอเมือง และมีตำนานพื้นที่ใกล้เคียงที่พบคือตำนานพระธาตุแหลมโล่ ที่ปรากฏชัดเจนถึงอิทธิพลจากเชียงแสนคือตำนานจะเรียกชื่อเมืองว่ากุกกุนคร โดยชื่อนี้อาจเรียกหรือเขียนได้หลายรูปแบบแต่มีความหมายเดียวกันว่าเป็นเมืองไก่ คือ ตำนานพระแก้วดอนเต้าเรียก เมืองกุกกุนคร ลัมพะกุกกุนคร และลัมพะกุกกุต ตำนานเมืองละครเรียก เมืองกุกกุนครรัฐะ เมืองกุกกุนครไก่เผือก และเมืองกุกกุนคร ตำนานม่อนพญาแซเรียก กุกกุนรัฐะ เมืองกุกกุนครไก่เผือก และเมืองกุกกุนคร ตำนานพระธาตุปางม่วงเรียก เมืองกุกกุนครลำปาง และเมืองกุกตตะระลำปาง และในตำนานพระธาตุแหลมโล่ก็ปรากฏเรียก เมืองสิริกุกกุกไ่เอ็ก หรือเมืองกุกกุกไ่เอ็ก ตำนานกลุ่มนี้ที่น่าสังเกตคือจะเขียนว่าพระพุทธเจ้ามาโปรดยักซ์ทุกตำนาน ยกเว้นตำนานพระธาตุแหลมโล่ และตำนานจะให้ความสำคัญโดยกล่าวถึงพระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ที่มาตรัสรู้ในภพภพนี้ สันนิษฐานว่าเป็นเรื่องที่เกิดจากความเชื่อที่เชื่อมโยงเรื่องของแม่น้ำกก หรือแม่น้ำกุกะนที ที่ปรากฏในตำนานเมืองสุวรรณโคมคำ กับเรื่องพระกุกสันธะ ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าองค์แรกในภพภพนี้ และคงเป็นเรื่องที่รับรู้ทั่วไปของกลุ่มชาวเชียงแสน ต่อมาเมื่อเมืองเชียงแสนแตกและมีการกวาดต้อนชาวเชียงแสนมาไว้ที่เมืองลำปาง ชาวเชียงแสนจึงได้เอารูปแบบการเขียนตำนานของตนมาเขียนตำนานสถานที่ตนเองพามาอยู่ใหม่

๓. กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากตำนานพระเจ้าเลียบโลก ประกอบด้วย

ตำนานเมืองเถิน

ตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาว

ตำนานทั้ง ๒ เรื่องนี้เป็นกลุ่มที่ใช้โครงเรื่องเดียวกันคือกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นสัตว์แล้วก็ไปในที่ต่างๆ เมื่อได้ผ่านสถานที่แห่งไหนก็กลายเป็นที่มาของชื่อสถานที่แห่งนั้นในปัจจุบัน และตำนานก็จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงที่นั้นๆ แล้วก็เชื่อมโยงเข้ากับอดีตที่เคยเสวยชาติเป็นสัตว์อธิบายที่มาของชื่อสถานที่ ที่มาของการบรรจุพระธาตุ หรือพระพุทธรูปอีกครั้ง โครงเรื่องของตำนานเมืองเถินกับตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาว มีรูปแบบการใช้โครงเรื่องแบบเดียวกันคือตำนานเมืองเถินกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นจิ้งจอก (วัว) และปรากฏมีชื่อว่า “ม่อนจันนอน” ส่วนตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาว ก็กล่าวถึงเสวยชาติเป็นทรายคำ และปรากฏมีชื่อว่า “ม่อนทรายนอน” ตำนานเหล่านี้จะปรากฏอยู่บริเวณตอนใต้ของลำปางคือเมืองเถิน และตอนเหนือของลำปางคือเมืองงาว โดยเฉพาะตำนานม่อนทรายนอน เมืองงาวนี้มีการใช้โครงเรื่องและเนื้อเรื่องเดียวกันกับตำนานพระธาตุที่อยู่ใกล้เคียงคือตำนานพระธาตุปู่แจ อำเภอร้องกวาง และตำนานพระธาตุหนองจันทร์ อำเภอสอง ซึ่งทั้งสองแห่งปัจจุบันอยู่ในจังหวัดแพร่ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมร่วมทางตำนานของกลุ่มนี้

สิ่งที่น่าสังเกตของกลุ่มตำนานลำปางจะกล่าวให้ความสำคัญกับสตรี ทั้งนี้สันนิษฐานว่าเพราะมีตำนานที่เกี่ยวกับพระนางจามเทวีเข้ามามีอิทธิพลในแถบนี้ หรือสตรีมีบทบาทที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ศาสนาและบ้านเมืองมากจึงปรากฏในตำนานหลายๆ เรื่องของลำปาง และยังเห็นได้จากจารึกของวัดสนภูว พ.ศ.๒๐๖๐ ก็มีการกล่าวถึงการกัลปนาที่นาและข้าวัดของพระมหาเทวีเจ้าด้วย แต่ก็กล่าวให้เห็นเพียงหลักฐานที่เป็นสตรีชั้นสูงเท่านั้น

•เขียนโดย manager•

•วัน•เสาร์•ที่ 04 •มกราคม• 2014 เวลา 19:25 น. • -

ภูเดช แสนสา

ภาพปก อุโบสถหลังเก่าวัดเวียง เมืองถิ่น (ที่มา : ล้านนาประเทศ)